

"מבצר אמריקה"

מאת רונאלד סטיל

להגיון, יש לה לתיאורית, הפגיעה בכוח-הגרעיני של האויב" תוספת-לואי. ניתן יהיה לשאת בסבלות המלחמה הגרעינית. אם יאותרו נזקיה בעיקר לתחום הבסיסים הצבאיים ולא יחרגו לתחום מרכזי האוכלוסין. ייאמר, איפוא, לרוסים, שארה"ב תחוס על עריהם אם יחוסו הם על עריה של ארה"ב. הרוסים יסכימו לכך, בהכירם כי בידי ארה"ב כוח גרעיני שביכולתו לתקוף מתקני-צבא רוסיים וערים כאחד, ושארה"ב תימנע מלתקוף את ערי האויב כל עוד ינהג הלה כמותה. בהיות הרוסים בנחיתות גרעינית, דבר שימנע בעדם מלמחות מעל פני האדמה את בסיסי הפוזורים של ארה"ב ואת צוללותיה, תשרוד ארה"ב מן המלחמה המבוקרת נגד הכוח-הגרעיני של האויב כשמרבית עריה שלה שלמות, פחות או יותר, ומאחר שארה"ב תוכל, "להחזיק" את ערי רוסיה כ"בנות-ערובה" — בהמצא בידה נשק גרעיני לאחר שהרוסים כילו את שלהם — הרי שאף תוכל, "לנצח" במלחמה.

שלוש הן מרכיביה של תיאוריה זו:

● על מנת לודא שמדינות אירופה לא יפתחו, בשום אופן, בהפצצת ערים רוסיות כתגובה להפצצת עריהם הם בידי הרוסים, יש למנוע את פיתוח הכוחות הגרעיניים הלאומיים באירופה, ויש לקיים שליטה אמריקאית על כל הנשק הגרעיני; ● יש להוציא בהדרגה מאירופה את כלי-הנשק הגרעיניים הטקטיים — פן יביא השימוש בהם בקרבות להדרדרות למלחמה רבתי;

● על מדינות אירופה להגדיל את כוחותיהן, "המקובלים" ולהגיע במסגרת נאט"ו ל-30 דיביזיות במקום 24, כך שארגון זה יוכל לנהל מלחמה, "מקובלת" על אדמת אירופה.

לבד מן האופטימיות, המוטלת-בספק, שבהנחתה כי אכן יינצלו הערים מן המלחמה הגרעינית, הרי אסטרטגיית, הפגיעה בכוח-הגרעיני של האויב" פתחה גם פתח למשהו מעשי יותר ואף חשוב יותר: הלא היא אותה, "תגובה גמישה" שתתן

כוח-הרתעה אירופי אינו אלא בזבוז מהבחינה הכלכלית ויש בו סכנה מהבחינה האסטרטגית — זו היתה תשובתה הבוטה של ארה"ב נוכח דרישות אירופיות לשויון גרעיני. בעוד הקונגרס רוטן על "כפיות-הטובה" מצדה של אירופה, שקודה היתה האדמיניסטרציה, בקדחתנות, בהמצאת מיני תחבולות מחוכמות כגון ענין התכנית של כוחות-גרעיניים רב צדדיים (multilateralism) תחבולות שבאו להפיס דעתה של אירופה, מבלי שתצטרך ארה"ב לותר על המונופולין הגרעיני שבידיה. ברם, בה בשעה שהיא מצהירה הצהרות על נאמנות-לנצח לנאט"ו, הגיבה ארה"ב לנימת-התקיפות האירופית על-ידי שינוי קיצוני באסטרטגיה הצבאית שלה; שינוי המוליך אותה לקראת פינוי הדרגתי של כוחות-גרעיניים אמריקאיים מיבשת אירופה ואל השענות בלעדית על הגנה, שכל בסיסה הם באמריקה. מן ההכרח שמהלך ענינים זה יביא לתוצאות נכבדות, לא רק בהחישו את התפרקותה של הברית-האטלנטי-טית, אלא גם בעצבו מבנה שונה עד-מאוד מלמחה-הקרה עצמה. קווי-היסוד לאסטרטגיה האמריקאית החדשה טמונים בתיאוריה של "אסטרטגיית הפגיעה בכוח-הגרעיני של האויב" כיסוד לאופן-ניהולה של מלחמה גרעינית; תיאור ריה, שהוקמה-לתחיה בידי מיניסטר-ההגנה מקינמארה, בחודש יוני 1962. תיאוריה זו זונחת את ההרתעה הפשוטה בתור תפיסה שלילית ותבוסנית מדי. ההנחה השניה בתיאוריה זו היא שאם תקיים ארה"ב עדיפות גרעינית מכרעת על ברית-המועצות — כי אז ניתן יהיה למנוע מלחמות גרעיניות, ואולי אפילו "לנצח" בהן. שכן עליונות זו תקנה לארה"ב את הכושר לספוג התקפה רוסית ובכל זאת לשמור עדיין בידה עצמת-עתודה" מספקת כדי להשמיד בברה"מ הן יעדים צבאיים והן מרכזי אוכלוסיה. מותר להניח, כי מאגר גרעיני עצום שכזה יאפשר לארה"ב גם להנחית מכה ראשונה כה מחצנית שיהיה בכוחה להרוס את כל בסיסי המפציצים והטילים של ברה"מ ובכך למנוע מן הרוסים את היכולת להשיב במכת-תגמול. בתנאים אלה, ובידעם שאין ביכולתם לנצח, היו הרוסים נמנעים בודאי מלכתחילה מכל תוקפנות. ברם, מאחר שדרכה של מלחמה שהיא מתארעה אף בניגוד

* דהיינו — שיחידותיהם וצותיהם מרכיבים ממזיגה של היילי כל המדינות המשחתות. — המערך.
** "Counter-force Strategy"

בידי ארה"ב את האפשרות להגיב על פעולות סוביטיות בכל רמת-עצמה ובכל דרך שייראו לה כנאותים. דוקא עדיפות כוחה הגרעיני — היא שנועדה לשמש הגורם לזכות במבחר רב של ברירות — החל בלוחמה-זעירה וכלה בהשקמה גרעינית*. במהותה זו היתה האסטרטגיה בבחינת נסיון לש- מוט את המטען-המת, אשר אבד עליו הכלה, של תורת „התגובה המאטיבית” ולזכות מחדש בכושר הברירה — לא רק כיצד תלחם באירופה, אלא האם תלחם שם בכלל.

שלושת מרכיבים אלה של האסטרטגיה החדשה של הפנטגון — מניעת פיתוחם של כוחות גרעיניים לאומיים, דילולם ההדרגי של כלי-נשק גרעיניים טקטיים מאירופה, דרישה להגברת צבא אירופי „מקובל” — לא זו בלבד שלא שיככו את פחדיה של אירופה פן תעזב לנפשה על-ידי ארה"ב, אלא שעוד הוסיפו על פחדים אלה. בני אירופה רואים בהחלטה של ארה"ב למנוע בעד יצירת כוחות גרעיניים על אדמתם — חרב פיפיות. שכן, מחד-גיסא, מבטיחה החלטה זו את המשך שליטתה הצבאית (ומכאן — גם המדינית) של ארה"ב בקרב הברית-המערבית, ומאידך גיסא, היא מותירה בידה את הברירה להחליט באיזו מידה, ואם בכלל, תטול היא חלק במלחמה גרעינית באירופה. בהקנתם מידה חדשה

של גמישות לאסטרטגיה האמריקאית, היו אפשרויות הפעולה של הפנטגון בבחינת שמן על מדורת פחדיה של אירופה. ופחדה של האחרונה הוא — שמא תסתלק ארה"ב מן הערבויות „הגרעיניות” שנתנה לאירופה, כדי לבצר את סיכוייה-היא לשרוד מן המלחמה.

הספקות שהוטלו בנכונות האמריקאית להיות מעורבת במל- חמה באירופה לא נבעו רק ממדיניות הפנטגון בדבר אי- עידוד הכוחות הגרעיניים הלאומיים באירופה. הספקות נבעו גם מן הדרישה להגדלת הכוח הצבאי „מקובל” באירופה. שכן דרישה זו פרושה שתבוטל ההשענות על כלי-הנשק הגרעיניים הטקטיים בהם חומשו גייסות נאט"ו. אכן, אין חולק שההמנעות מ„חילופי-מהלומות” גרעיניים הנה תנאי חיוני להמשך קיומה של החברה האירופית. ברם, אין ודאות שתלות מוחלטת בצבא „מקובל” תואמת דוקא את האינטרסים של בני-אירופה. כאשר הצטרפו מדינות אירופה לנאט"ו, לא העלו בדתם שההנחה תהיה כי עליהן להגן על היבשת — באמצעות לחימת-קרקע. התפיסה היתה בעצם שבית-הנשק

* וזאת — בכוחה של ההנחה כי גם לאחר מהלומה-פזותחת אפשרית של אויב תשאר לארה"ב עצמה גרעינית וטילית מספקת להגנתה, מהלומה-השניה; דבר המאפשר לבחור בכל אחד מסוגי הפעולות האפשריים הנראה לה — שהרי גם אם תבוא הגובה גרעינית מוחצת של האויב על פעולתה זו עדיין תהיה שמורה לה היכולת למהלומת-תגמול, וממילא יכולת ההרתעה.

פותר-קושיות בסוגיות „כוח רב-צדדי”

מאת נורה באלוף

תכלית פוליטית

התכלית אינה צבאית, אלא מדינית. האמרי- קאים סבורים כי אם יהיה למדינות אירופה חלק בכוח-גרעיני משותף, לא תעמוד כל אחת מהן על רכישת כוח-הרתעה לאומי משלה. מר חרוש-צ'וב התלונן, כי כוח זה יעניק לגרמניה, זו הפעם הראשונה, גישה לכלי-זין גרעיניים, אך הוגי הרעיון — מעצבי מדיניות-החוץ האמריקאית והפנטגון — טור- ענים כי בלי כוח זה ידרשו הגרמנים שיהיו להם פצצות משלהם.

מדוע ירצו הגרמנים בפצצות? בהלקה, זוהי שאלה של יוקרה. לדעתן של בריטניה וצרפת הרי אין זה די מכובד להיות תלוי בארה"ב — ואין כל סיבה מדוע יחשבו הגרמנים אחרת. וקיימת, כמובן, ה- מהפכה הצבאית הגדולה שבאה עקב פיתוחם של טילים בין-יבשתיים. טילים אלה מאפש- רים לרוסיה ולאמריקה לירות במישרין פצ- צות תרמו-גרעיניות זו אל זו, וכך נעשה בפעם הראשונה בהיסטוריה שטחה של אר- ה"ב פגיע להתקפת אויב.

אבל כיצד יסייעו אניות ספורות, שצותיהן מעורבים, להגן על שיקאגו וניו-יורק? זה אינו עיקר הויכוח. השיקול הוא, שבי- התמודדות הסופית כה יפחדו האמריקאים מהשמדת עריהם-הם, עד שלא ישתמשו בכלי- זינם הגרעיניים להגנת אירופה. לשון אחי

הפרק, בחלקו בגלל יוקרו ובחלקו משום שהתחור לאמריקאים כי יהיה צורך לאפשר לאירופים גישה אל סודות הדרי המכוננות של הצוללות האלה על מנועיהם הגרעיניים. אך כלום אין כבר לנאט"ו כוח גרעיני נוסף על זה ה„מקובל” ככדי לבלום התקפת אויב? כן. לשתי חברות נאט"ו — ארה"ב וברי- טניה — נשק-גרעיני להגנה על שטחן של מדינות נאט"ו. האין די בזה?

כן, יתכן די והותר. אפילו בלי התרומה הבריטית יש לאמריקאים פצצות, טילים ה- מספיקים להשמדת ברית-המועצות עשר פע- מיים, בזו אחר זו. סבורים, כי לרוסים יכר- לת של „הריגה-עודפת” פי ארבעה בלבד.

מדוע, איפוא, להקים כוחות נוספים? אין תכליתו של הכוח הרב-צדדי להגדיל את עצמתו הצבאית של המערב, אם כי לא כל אנשי-הצבא ואנשי צי-המלחמה תמימי- דעים עם ואיקאונט מונטגומרי, האומר כי כל הרעיון כולו אינו אלא הבל, אין איש מן המומחים טוען כי כוח זה עשוי להביא לידי שינוי מְכָרֵעַ במאזן הכוחות הבינ-גושי.

בריטניה מהססת עדיין אם עליה להצטרף לארצות-הברית, גרמניה-המערבית, איטליה והברות לא-גרעיניות אחרות בנאט"ו, בתכנון כוח-גרעיני משותף.

שר-ההגנה הבריטי סבור כי כוח זה לא יוסיף דבר לבטחונן של מדינות נאט"ו. מאידך גיסא, מחזיק משרד-החוץ הבריטי בדעה כי אם לא תשתתף בריטניה בתכנון הכוח הזה, יגרע חלקה בנאט"ו ותאבד לה חלק מההש- פעה שלה באירופה.

מהו אותו כוח-גרעיני רב-צדדי זה? זהו כוח, אשר במקום להשתייך למדינה אחת, יהיה שייך במשותף למדינות אחדות. המדינות החברות ישאו יחדיו בהוצאות ה- כרוכות בו, ויעמידו את כוח-האדם שידרש לשורותיו. אף אחת מן השותפות לא תוכל ללחוץ על ה„כפתור”, אלא אם כן יסכימו לכך גם השותפות האחרות.

מה דמות תהיה לו לכוח זה? בתכנית הנוכחית מדובר בצי של 25 אניות שטח עם צותים רב-לאומיים, החמושות בי טילי „פולריס”. הרעיון המקורי, בדבר צו- ללות נושאות טילי „פולריס”, הוסר מעל

להמבורג, דרך משל, ואם לא תהא בידי בני-אירופה היכולת להדפס משם, הרי שארה"ב תבחר להשלים עם אבדן זה מאשר להפעיל נשק-גרעיני ובכך להעמיד את עריה היא בסכנת מלחמה גרעינית רבת-הקף.

גם אם נכיר בחשיבות הצורך להגן על אירופה ללא הודקקות אוטומטית לנשק-גרעיני, תובן חרדתם של בני-אירופה נוכח אסטרטגיה-של-הגנה העלולה לקרוס תחתה כליל אם יפעילו הרוסים נשק-גרעיני. כי אחרי ככלות הכול, כל יעילותה של ההגנה ה"מקובלת" טמונה בידיעה, שמאחור מוצב מאגר גרעיני שניתן להפעילו לעת צרה. בני-אירופה יכולים וחייבים לזנוח את הרעיון להשתמש ראשונים בנשק-גרעיני. כל זאת בתנאי, שהרוסים יעוכבו מלאחוז בנשק-הגרעיני שלהם, מתוך שידעו שבידי המערב כוח גרעיני של ממש.

אנה תבוא הגנתה של אירופה, אם לא יהיו בידיה כלי-נשק גרעיניים משלה, — טקטיים או אסטרטגיים — ואם לא תהא יותר סומכת ובוטחת שכוח-ההרתעה של ארה"ב אכן יחוש לעזרתה? מה הן הבטחות של נאמנות לעומת שינוי במדיניות המצמיח ברירות של נאמנות? דרישתה של ארה"ב להגדלת צבאה ה"מקובל" של אירופה, נראית אך כהקדמה לשליפה מוחלטת של נשקה הגרעיני מאירופה ואף ליותר מכך — לביטול הערכה-ללא-תנאי שנתן לאירופה כוחה הגרעיני של ארה"ב.

הגרעיני האמריקאי — הוא אשר ירתיע את שאפתנותה הצבאית של רוסיה וימנע מלחמה, בין גרעינית ובין "מקובלת", באירופה. אותן מכסות של גייסות, אשר בני-אירופה התחייבו להעמידן לרשות נאט"ו, לא באו אלא לשמש מחוה סמלי לכך שאין ארה"ב נתבעת לשאת על שכמה בדד את עולה של הגנת אירופה כולה.

כאשר הציבה ארה"ב בקר-החזית בגרמניה את כלי-הנשק הגרעיניים הטקטיים, היו לה שני טעמים לכך: האחד — לאזן, ולו גם חלקית, את העדיפות הכמותית של הסובייטים שמעבר ל"מסך הברזל"; והשני (טעם פסיכולוגי) — להביא את הרוסים לידי אמונה, שפלישה מצדם תביא לידי חילופים של מהלומות-גרעיניות שתתפשטנה עד מהרה לתוככי רוסיה גופה. בהסכימם להצבת כלי-נשק גרעיניים אלה על אדמתם האמינו בני-אירופה שאלה לא יופעלו לעולם; ותמרונים תקופתיים אחדים של נאט"ו אכן הוכיחו, שמלחמה אוטומית טקטית לא תותיר הרבה ממה שקרוי אירופה. בני-אירופה הסכימו להצבת כלי-הנשק דוקא משום שהאמינו שהללו לא נועדו להפעלה. משמע, שבני-אירופה ראו בנשק האטומי הטקטי רק שלוחה של כוח ההרתעה האסטרטגי עצמו. מכאן, שהצעת הפנטגון, שהגנת אירופה תנוהל כולה בכוחות "מקובלים", נוטלת מכלי-הנשק הגרעיניים הטקטיים את כל עוקץ ההרתעה שבם. יוצא, איפוא, שאם יפלו הרוסים

פוחתת סכנת פריצתה של מלחמה-עולמית, והאמריקאים והרוסים מחדשים את משאם ומגעם?

זהו בדיק עיקר הבעיה. השיחות הצפויות בין אמריקה ובין רוסיה יצרו משבר בברית-המערבית. האמריקאים רוצים להרגיע את הגרמנים שלא יעשו כל הסכם עם הרוסים על חשבונם, והם מקוים כי הכוח הרבי-צדדי יסייע לקיום אמונם של הגרמנים. האמריקאי אים חוששים שמא, בהעדר כוח מעין זה, ילכו הגרמנים אחר טענתו של דאג'ול, האר-מרת כי האמריקאים אינם מהימנים, וכי על האירופים להשיג בעצמם הסכם עם הרוסים. מה יקרה עכשיו?

המדינות המצדדות ברעיון הכוח הרבי-צדדי עומדות להקים, תוך שבועיים או שלושה שבועות, צות-מתכונן בפריז, במגמה להכין טיוטת-הצעה שבביל ועידת-המיניסטרים ה-שנתית של נאט"ו, שתערך לפני תג'ה-מולד. מל דין ראסק, שר-החוץ האמריקאי, אמר לאחרונה ללורד יום, שר-החוץ הבריטי, כי על-ידי הצטרפותה לועידה לא תתחייב ברייטניה להצטרף לכוח הרבי-צדדי. אבל, ברור כי כל מדינה שהיא, שתהיה נוכחת בדיונים תחשב, אורחת לא-קרואה, אם ממשתלה החליטה מכבר לא להשתתף בכוח זה.

אירופה, וגם מכיון שמומחיה מעוניינים לתת מבט קרוב-יותר בכלי-זין גרעיניים. הגרמנים התחייבו לא לנצר כלי-זין גרעיניים משלהם.

מדוע, איפוא, אין גם הצרפתים מצטרפים לכוח זה?

מפני שדאג'ול רוצה בכוח, שהוא יוכל להפעילו מבלי לבקש לשם כך את רשותו של קנדי.

האם משגת ידה של צרפת להקים כוח-גרעיני משלה?

שאלה זו פתוחה לויכוח, אך בחודש שחלף (ספטמבר) הציעו הצרפתים להפוך את הכוח הצרפתי לכוח אירופי. ניתן להגיח כי פרוץ-שה של ההצעה הוא לזכות בסיוע בריטי ואירופי. ד"ר אדנאוואר סבור, כי זהו רעיון מענין.

ובכן, האם ימשכו הגרמנים ידם מרעיון ה-כוח הרבי-צדדי ויצטרפו אל דאג'ול? לא. הטכנאים הצרפתיים טרם הגיעו לשלב התרמו-גרעיני, והגרמנים טוענים כי הם מעדיפים "מטריה" אמריקאית על "שמשיה" צרפתית.

איסור הניסויים

אך מדוע צצה הצעה זו בדבר פוה נאט"ו חדש, דוקא אחרי חתימת ההסכם בדבר אי-סור הניסויים הגרעיניים, שעה שגדמה כי

רת — נשק ההרתעה שלהם לא ירתיע עוד. אבל בכוח הרבי-צדדי לא יוכל איש לחוץ על ההדק, אלא אם כן יסכימו כל האחרים לעשות זאת; וכך — אם דואגים האמריקאים לעריהם-שלהם — כלום לא יוכלו למנוע בעד שיגורם של טילי "פולריס"? מבחינה הגיונית, הם יוכלו לעשות זאת. אבל האמריקאים סבורים כי האפקט הפסיכולוגי של "השתתפות בהצגה" — בתכנון המטרות ובלמוד הפעלתם של כלי-הזין החדישים, אפקט שיהיה קיים, לגבי האירופים, — יביא, בין השאר, להרגשה של סולידאריות.

צרפת מחוץ לכוח

האם האירופים תמימי-רעים עם האמריקאים בשאלה זו?

עד כה נדמה, כי דיעה חיובית שוררת בגרמניה ובשלוש מדינות יס'תיכוניות, החברות בנאט"ו: איטליה, תורכיה ויוון. דאג'ול התר-ליט להשאיר את צרפת מחוץ לכוח זה. אך כלום אין הסכם צרפתי-גרמני הקובע, כי שתי המדינות יתכוננו במשותף את מדיניות הצבאית?

היה הסכם כזה, אך כרגע אין הוא מושעל, גרמניה-המערבית מעוניינת במיוחד למנוע צאתם של האמריקאים מאירופה, היא מצידדת בכוח הרבי-צדדי, גם משום שהיא מקוה כי הוא יוסיף לקשור את האמריקאים אל

* מונה בינתיים לראש-ממשלה.

ימנה ב־1965 כ־1,700 טילים בליסטיים בין־יבשתיים. ואף־על־פי־כן, לא תתן עצמה זו בידי ארה"ב את הכוח להשמיד את נשקה של ברה"מ ואף לא למנוע בעדה מלהלום בחזרה. מחקר מיניסטריון־ההגנה כבר קבע, שבמהלומה מעין זו ייספו 100 מיליון אמריקאים ויקיץ הקץ על ארצות־הברית. היערכות־גרעינית עצבנית זו בין שני הצדדים הביאה עתה למעין יציבות הודות לתיקו הגרעיני. ובאותה מידה התערעה ההנחה שאכן תיסחף ארה"ב למלחמה גרעינית אך ירק למען אירופה.

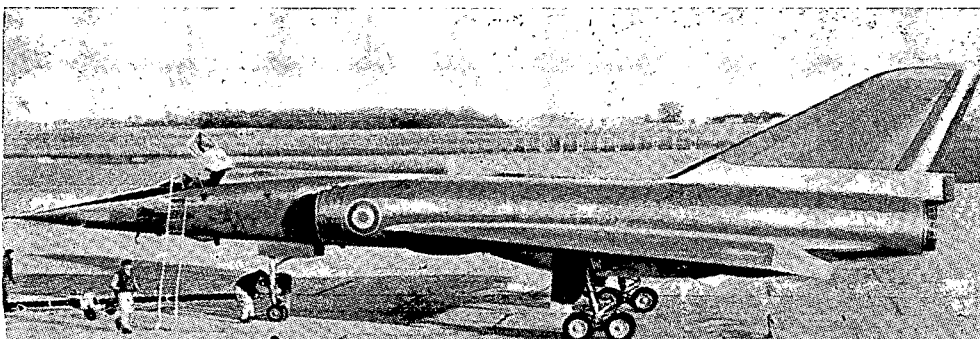
כלומר, אסטרטגית ההגנה האמריקאית עוצבה מחדש כך, שהבחירה בין מלחמה ושלוש תהיה נתונה מעתה בידיה של ארה"ב בלבד. לשון אחרת — יתפתחו הדברים באירופה כפי שיתפתח, ארה"ב לא תיסחף למלחמה גרעינית בניגוד לרצונה. כדי לממש אסטרטגיה זו חותרת ארה"ב להתפרק מכל התחייבויות גרעיניות ביתר חלקי העולם, ובמיוחד באירופה, ככל שרק ירשו לה התנאים הפוליטיים. אמנם ההיצמדות לפעולה נגד הכוח־הגרעיני של האויב עדיין עומדת בתוקפה, אולם מגמתה השתנתה. היא חדלה להיות האמצעי להשמדת נשקה הגרעיני של ברה"מ והפכה למפתח אשר יצדיק את המונופולין הגרעיני של ארה"ב, המהווה אבן־תשתית לתפיסת המלחמה של פעולה מבוקרת נגד הכוח־הגרעיני של האויב.

בועידת נאסאו שנערכה בדצמבר 1962, נעשה הצעד הראשון בכיוון התרת ההתחייבויות הגרעיניות שהוזכרה. בועידה זו ניסתה ממשלתו של קנדי לשים קץ לאי־תלותה הגרעינית של בריטניה ובאותה שעה לדחפה לזרועות השוק־האירופי, על־ידי זניחת טיל ה"סקאייבולט". בצעד זה לא הצליחה ארה"ב. אך לכל המוקדם ב־1970 — אם בכלל — תצליח בריטניה לפתח צוללות גרעיניות שבהן מותנית הצעת ארה"ב לטילי "פולריס" כתחליף ל"סקאייבולט". בריבזמן נעשה צעד אמריקאי שני למניעת הקמתם של כוחות גרעיניים לאומיים — ההצעה להקים כוח־גרעיני "רב־צדדי", בו יוכלו לשתף עצמן גם מדינות נאט"ו ואשר יקוים בשליטה אמריקאית. ארה"ב תוכל לקיים בידיה את כוח ההחלטה הסופית באשר למלחמה, על־ידי כך שתוציא מידי בני־אירופה את האפשרות ליוזם מלחמה גרעינית. השלב הבא בתכניתה של ארה"ב הופנה כלפי האסטרטגיה הצבאית שלה עצמה. ארה"ב זנחה את המפציצים המאושים והעדיפה עליהם את הטילים הבין־יבשתיים המוצבים בארה"ב

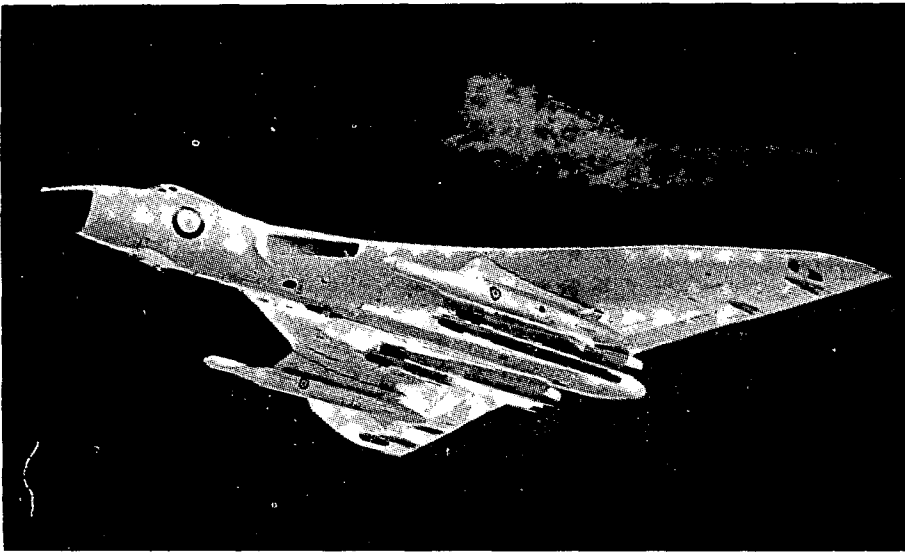
האסטרטגיה החדשה של ארה"ב אינה פרי־קפריזה. שרשיה נעוצים במסקנות הבלתי־מנועות הנובעות מהתפתחותה של הטכנולוגיה הצבאית. ניתן לישב את הניגוד שבין יומרותיה של אסטרטגית "הפגיעה בכוח הגרעיני של האויב" לבין הדרישה לצבא "מקובל" גדול באירופה. אלא שישב זה מתאפשר רק על־ידי פאראדוקס: אף כי אין עוררין על עליונותה הגרעינית של ארה"ב לעומת ברה"מ, הרי השיבותה של עליונות זו הולכת ויורדת. הסיבה לכך היא שאין ארה"ב יכולה עוד לקוות כי תוכל לעקור את הכוח הגרעיני הסוביטי מן השורש על־ידי הפעלת הכוח העדיף שבידה. התמורה שהביאה לידי־מצב זה היא העובדה שכוחות־טילים ארוכי־טווח ובלתי־פגיעים פותחו עתה על־ידי שני הצדדים כאחד. עתה, משהצליחו שני הענקים הגרעיניים, "להקשיח" את טיליהם על־ידי הצבתם מתחת לפני־הקרקע ומחתת לפני־הים, יש בידיהם הכוח למחות איש את רעהו, בלי שחשוב יהא הדבר, מי הולם ראשונה.

משמעויותיו של שויון־הכוח האטומי החדש תוארו בידי מיניסטר־ההגנה מק־נמארה באוני ועדת־הכוחות־המוזונים של בית־הנבחרים האמריקאי בינואר 1963. בדברו על המצב שינצר לכשיעשו הרוסים את טיליהם לבלתי־פגיעים, אמר: "בלי שים לב לאופן ההתקפה, תקשה אזי עלינו מיום מלאכת ההשמדה של נתח גדול דיו מן העצמה הגרעינית הסוביטית כך שיימנע ממנה הכושר לגרום נזק של ממש לארה"ב. והדברים אמורים לגבי כל סוג וגודל של כוחות אסטרטגיים, אותם נבחר לבנות; גם אם נוכל להכפיל ולשלוש את כוחותינו, עדיין ייבצר מאתנו להשמיד במהירות מספקת את כל מתקני הטילים הבין־יבשתיים ה"קשוחים" ואף לא את רובם. ואף אילו יוכלנו לעשות זאת, כי אז עדיין אין בידינו דרך כדי להשמיד, באותה עת, גם את הצוללות משגרות הטילים."

להצהרה זו שתי תולדות. האחת: בטל ערכה של פעולה נגד הכוח־הגרעיני של האויב שכן היא לא תוכל עוד למלא את משימתה הראשית — להשמיד את הטילים הסוביטיים; השניה: אם תצוה ארה"ב על כוחותיה הגרעיניים לחוש לעזרת אירופה, אל לה לצפות לכך שיפסח עליה ההרס של מהלומת־הנגד הגרעינית של האויב. פיתוח טילים בלתי־פגיעים בידי שני הצדדים הביא למצב, שבו ייכחדו שניהם גם יחד בהתמודדות גרעינית. ארה"ב ממשיכה, אמנם, ביצור מאגר של טילים לפעולה נגד הכוח־הגרעיני של האויב אשר

מיראז' IVA, המסמל את הכוח הגרעיני העצמאי של צרפת.

מפציץ „וולקאן“ B-2 נושא דגמים של הטיל „סקאיבולט“

צא וראה איוו אירוניה נושאת בחובה „המלחמה הקרה“ של ימינו. שכן על-ידי פיתוח הטכנולוגיה הצבאית — המאפשר את ביטול הצורך בבסיסים זרים — קמה וצמחה מחדש הבדלנות האמריקאית, הן במישור המדיני והן במישור האסטרטגי. מדיניותה הבינלאומית של ארה״ב בתקופה שלאחר מלחמת-העולם השנייה הושתתה על יסוד צבאי מוצק, כי עד לעת האחרונה קשה היה לקיים את האינטרסים האמריקאיים ברחבי תבל רק על-ידי תימוכין של אסטרטגיה המבוססת ביבשת האמריקאית בלבד. עתה עדים אנו למיזוגם של השניים. האסטרטגיה החדשה של הפנטגון אינה אלא תשלובת של שני מכלולים המנוגדים ביניהם לכאורה. בפנינו קמה הגנה על האינטרסים האמריקאיים בכל רחבי תבל המתבססת אך ורק על יבשת אמריקה. המהלכים ליצירת „מצודת אמריקה“ כבר זכו לתמיכה רחבה בקונגרס. בין אומרי ה„הן“ אנו מוצאים לא רק בדלנים מן הדור הישן שמעולם לא גרסו את הפניה ל„זרים“, אלא גם ליברלים שתבעו למעשה את ביטולה של נאט״ו. בשורת נאומים מרשימים שנשא השנה בסניט. אך הסינטור פולברייט, הנודע בתפיסתו הבינלאומית ובתמיכתו בנאט״ו, בדברו ביוני השנה בטלביזיה, טען שהגבלות המכס של השוק-האירופי-המשותף „ימנעו מעימנו להחזיק צבא באירופה במחיר של מיליארד דולרים“.

ספקותיה של אירופה בדבר המשך תוקפה של הערובה הגרעינית האמריקאית עוררו רוגז בוויינגטון; ולנוכח האסטרטגיה החדשה קשה במקצת להבין התמרמרות זו. אחר ככלות הכל, כל הצידוק לאסטרטגיה חדשה זו טמון בכך שנוסחות-ההגנה הקודמות של נאט״ו אינן הולמות עוד את המצב. אלמלא כך, מה טעם היה להודעה הרשמית בתום ועידת-נאסאו להכריז שתורת ה„מגן והחרב“ הקודמת להגנת אירופה מוחלפת ומוגדרת מחדש: מעתה, הצבאות „המקור

ואת הצוללת הגרעינית המשוך טטות בימי תבל. בהעדר מפציצים בטל ממילא הצורך בבסיסי-אוויר באדמות זרים וחלפה הסכנה שגורמים זרים יתחבו חטמם — בדרך מדינית או צבאית — בענייני הכוח-הגרעיני האסטרטגי האמריקאי. אנו עדים, איפוא, לסגירת בסיסי-אוויר למן מארוקו ועד לפכיסטאן ולפרוקם של טילים אמריקאיים המוצבים בכריטיניה, איטליה ותורכיה. יתירה מזה — כל שיטת הבסיסים הזרים נפסלה בהיותה מיושנת מבחינה טכנולוגית ובלתי-אמינה מבחינה אסטרטגית. צעד זה מסלק חשש-פחדים, פן תיטול לידה אחת מבעלות-הברית את השליטה על טילים אמריקאיים ותשגרם אל הרוסים.

אם אלה יפגעו באדמתה. נטישת הבסיסים הזרים נתנה לארה״ב חופש פעולה במידה שטרם היתה בידה מאז פרצה „המלחמה הקרה“. אולם באותה עת ניטלה מהמדינות שאכסנו בסיסים אלה הערובה היחידה שארה״ב תעמוד אתן שכס אחד בעת מלחמתן.

ארה״ב צועדת לקראת הקמת „מצודת אמריקה“, שהגנתה תשען על טילים בין-יבשתיים המוצבים בארה״ב גופה ועל חטיבות-רגלים ניידות העשויות להשלח הישמהר לכל נקודת תבערה על פני תבל. זוהי המשמעות של הצעדים האמריקאיים, אף כי אישים אמריקאיים יסרבו להודות בה, מסיבות מובנות. שכן משמעות זו אינה אלא ביטוי לוגיסטי לכורח פוליטי — לריכוזם של כלי-הנשק הגרעיניים בארה״ב גופה. אך עדיין אין בידה כל כושר ההחלטה שהוזכר. דרוש לכך צעד נוסף והוא — שליפתם של הכוחות האמריקאיים מיבשת אירופה. רק לאחר צעד זה תהיה ממשית האסטרטגיה של התרת ההתחייבות הגרעינית, על כל שלושת מרכיביה: אי-עידוד כוחות גרעיניים לאומיים באירופה, שליפתם ההדרגתית של כלי-הנשק הגרעיניים הטקטיים, דרישה לצבא אירופי „מקובל“ גדול יותר. הגדלת כוחות-היבשה האירופיים לא נועדה להיות תוספת לכוחות האמריקאים בגרמניה, אלא — המסקנה ההגיונית — להוות להם תחלופת.

יש לה לארה״ב החופש להשאיר ברירה אחרונה זו פתוחה ועומדת כל עוד היא ממשיכה לקיים שליטה מוחלטת בכוחות הגרעיניים של המערב. העובדה שכל יתר הצעדים להתרת ההתחייבות כבר ננקטו, משמשת מקל-חובלים המונף כדי לקצץ בשאיפות הגרעיניות של אירופה. הצהרתו של הנשיא קנדי בבון בחודש יוני שנה זו — „כל עוד יש הרוצים והדורשים את נוכחותנו, יעמדו צבאותינו במקומם והתחייבויותינו בתקפן“ — אינה סותרת את האסטרטגיה החדשה. שכן ההצהרה נועדה לשכך רגשות-החרדה גרמניים ובאותה עת לפתוח פתח-ניסוגה לארה״ב אם תגיע אירופה לידי פיתוח כלי-נשק גרעיניים משלה. או אז, תהיה נוכחותה של ארה״ב באירופה לא רצויה ולא דרושה.

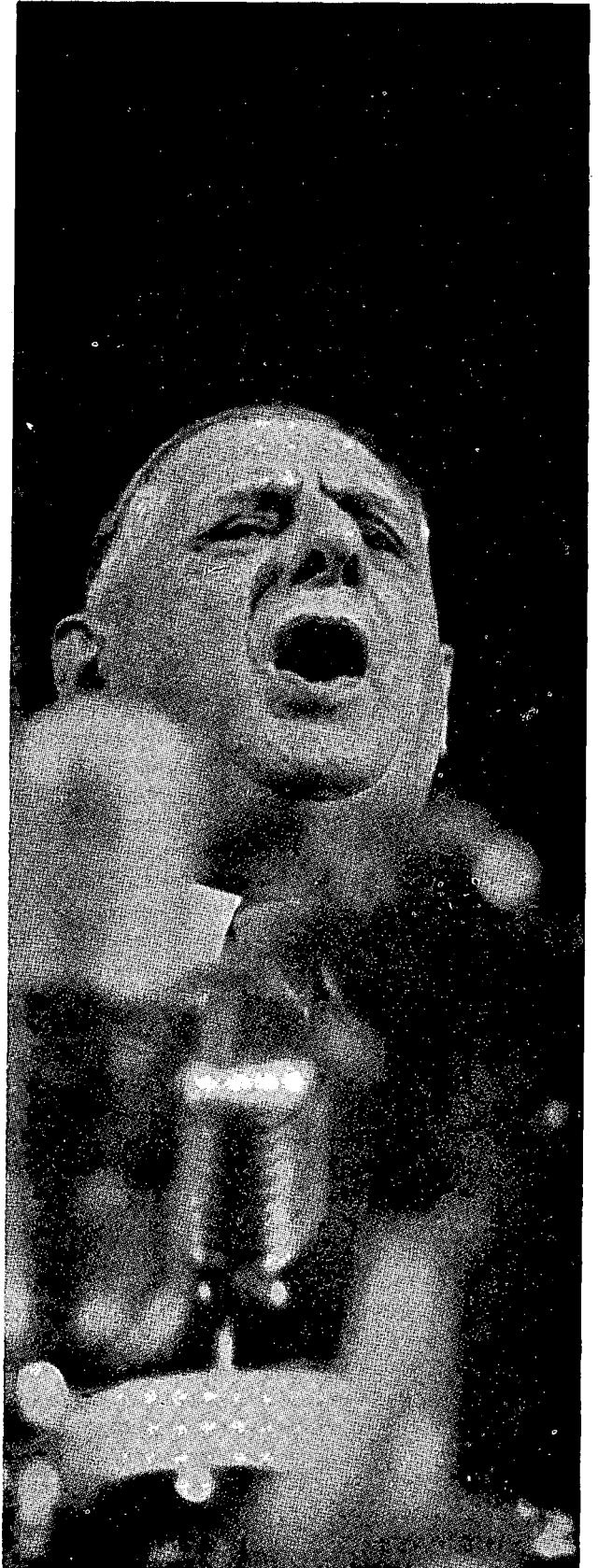
בכך משום הודאה ברורה ומפורשת בעובדה שכוחה הגרעיני של ארה"ב לא יופעל להדיפת התקפה רוסית ביבשה, אלא יוחזק בעתודה — למקרה של התקפה על ארה"ב עצמה. הנה כי כן האסטרטגיה האמריקאית החדשה — ולא שגוון רדיפה בו לקתה כביכול אירופה — היא שהביאה את בעלות הברית לידי הטלת ספק ברצון ההיחלצות של ארה"ב להגנתן. התסיסה הקיימת בברית האטלנטית איננה עיקשות צרפתית אלא תוצאה ממדיניות התרת-ההתחייבות-הגרעינית. תורת ה"מענה הגמיש", כל כמה שלא תהיה רצויה להגנת ארה"ב גופה, אינה רצויה ביותר לבני-אירופה. במקום להוות הגנה, באה תורה זו להציג סכסוך עתידי בו ימחו הרוסים מעל פני-האדמה את אירופה המערבית, שעה שגורל דומה יפקוד את אירופה המזרחית, מידה של ארה"ב. או אז יוכלו שני ענקי עולם אלה, לאחר שהוכיחו עצמתם, לכרות שביתת-נשק על פני אדמת אירופה ספוגת הרדיואקטיביות. לאחר שנטלו חבל במלחמה שהיתה לגביהם "מוגבלת", אבל לגבי אירופה — "מוחלטת".

תמונה עגומה דומה שורטטה עליידי דאָגול באחת משאלותיו הרטריות הנודעות לתהילה: "מי יערוב לנו שבעתיד, לכשי ישתנה הרקע המדיני — והן כבר קרה כזאת בעבר — לא יבואו שני הגדולים המחזיקים בידם את המונופולין הגרעיני ויחלקו ביניהם את כדור-הארץ? מי יבטיחנו שבאם יתהוו פעם מצב מעין זה, לא יחליט כל אחד מהם שלא לשגר טיליו אל האויב העיקרי (על מנת שגם הלז יחוס עליו) כי אם למחוץ את יריביו האדירים-פחות? ניתן בהחלט להניח שביום ארור כלשהו תשמיד מוסקבה את אירופה-המערבית ואילו וושינגטון — את אירופה-המרכזית. ומי יקום ויגיד שלאחר שורה של מהומות פוליטיות וחברתיות, לא יבואו שני היריבים לידי איחוד ביניהם?"

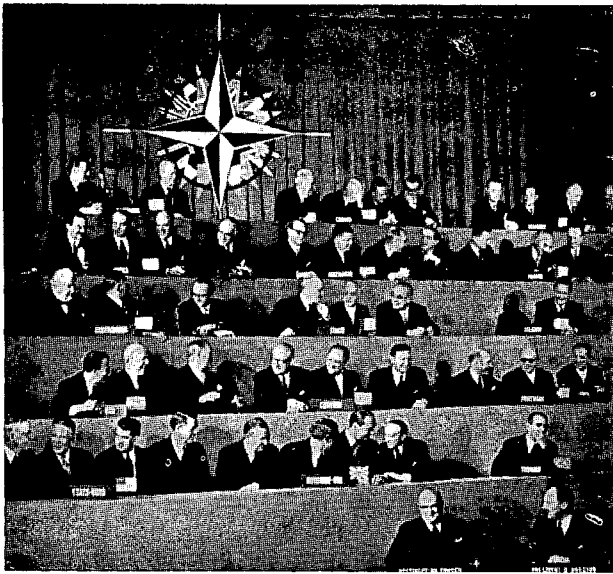
אותם הרהורים של דאָגול בשנת 1959 לא היו אלא נבואה לתוצאותיה האפשריות של האסטרטגיה האמריקאית שהתגבשה בשנת 1963.

במידה שהדבר נוגע לארה"ב אין כלל צורך להתנצל על האסטרטגיה החדשה, או לטעון שהיא אינה מתכונת לאותו דבר המשתמע ממנה כל-כך בכירור. אסטרטגיה זו היא ביטויה ההגיוני של ההשפעה המהפכנית אשר משפיע הנשק-הגרעיני על בריתות מדיניות. כשם שנשק זה הפריד את הגנתה של אירופה מזו של ארה"ב, כן יצר שותפות אינטרסים מוזרה בין ארה"ב ובריה"מ. אין לומר ששני הגדולים ששים למראה התיקו הגרעיני הנוכחי. אולם שניהם גם יחד באו לכלל הכרה, שאם יסוככו על כוחותיהם המרתיעים, תהיה בידם האפשרות לצמצם את סכנת המלחמה ביניהם. אין לומר שהיריבות ביניהם נמצאת ברמה יציבה. למרות רצונם יש בה נקודות שפל, בעיקר במקומות בהם שליטתם קשה, כמו בקובה ולאוס. אך השניים חשים בבירור שהברירה גרועה פי כמה: עולם, שעל פני חורבותיו העשנות יעלו להתמודדות סין השתלטנית ואירופה השאפתנית.

מכאן, שלשני הגדולים ענין חיוני בשמירה על איזון-הכוחות הקיים. כי במסגרת יריבות מאוזנת כזו יכול כל אחד מהם לבלום את בני-בריתו ולשלוט בחצי העולם שלו. באין מפריע. יריבתה הגדולה של רוסיה כיום אינה ארה"ב,

בלים" הם שיהיו חרבה של נאט"ו; ואילו כוחה הגרעיני האסטרטגי של ארה"ב — הוא שיהיה מגנה. האם לא היה

נציגי מדינות נאט"ו מתכנסים

ברית צבאית עם אירופה המבוססת על השתלבות-גומלין מלאה, כי אז עליה לזנוח את היכולת שבידה היום — להחליט באורח בלעדי אם לנהל מלחמה או להמנע ממנה; ברירה שבדורנו עלולה משמעותו להיות: התשרוד בחיים — או שתכחד מעל פני האדמה.

כי אם סין התוקפנית; זו שואפת לגזול מידי רוסיה את שופר המהפיכה המהדהד ב"גוש השלישי" הרוגש, גוש של מדינות-מושבה לשעבר ומדינות מתפתחות כיום. הוא הדין לגבי ארה"ב. היא פחות מתיראה כיום מברה"מ הטרודה בעניני ביתה היא. נוכח כלכלה שהתקדמותה זחלנית וגרעון מתמיד במאזן המסחרי, יש לה לארה"ב מה להתירא מפני תוקפנותה הכלכלית של הקהיליה האירופית. שהחלטתה נחושה לחטוף מידי ארה"ב כל שוק אפשרי בעולם. כסין לרוסיה כן אירופה-המערבית לארה"ב — שותף סורר בפועל, ויריב בכוח אשר יש לבלמו.

אין שום דבר פגום באסטרטגית-ההגנה האמריקאית החדשה — לבד מן העובדה שכל כולה בגדר ניגוד גמור לתפיסה שהונחה ביסוד הברית-האטלנטית בראשיתה. אם גמרה ארה"ב — אומר שהיא תשתתף במלחמה גרעינית רק לפי בחירתה היא, כי אז נכונה האסטרטגיה החדשה ואינה זקוקה ללימוד זכות על עצמה וגם לא לנקיטת לשון דו-משמעית. ברם, אם בכל זאת העם האמריקאי עודנו נכון להניח לבני-בריתו שבאירופה לסבכו במלחמה גרעינית, כדי שניתן יהיה לשמור על המסגרת הנוכחית של נאט"ו, כי אז יש להטיל לגרוטאות את אסטרטגית ה"מענה הגמיש" של הפנטגון, ואת הלוחמה בנוסח של "פגיעה מבוקרת בכוח הגרעיני של האויב" שלו; שכן רק אז תהיה שוב ערובה גרעינית אמריקאית לנאט"ו דבר בראימון בעיני בעלי-בריתה באירופה. אם הדבר שאותו מבקשת ארה"ב הוא

אל קציני צה"ל בחילות-היבשה!

הרשו לי להפנות תשומת לבכם לרגע קט לנושא הנראה, לכאורה, צדדי אך הנו בעל חשיבות רבה. מיטב מאמצינו מושקעים בהעלאת רמת סגל המפקדים בצה"ל, למען נביא את איכותנו לידי ביטוי ממש בעת מבחן.

שומה עלינו לפקוח עינינו לרוחה גם לנעשה מחוץ לצה"ל, לעקוב אחר התפתחויות בצבאות העולם, מגמות פיתוח, שיטות לחימה ולקחי קרבות ומערכות.

צבאות העולם עוברים לארגון מחודש לאור אפשרויות הלחימה העתידות תחת איום גרעיני, לחימה קונבנציונלית, לוחמה גרעינית מוגבלת ובלתי מוגבלת, לוחמה חתרנית וראיה מחודשת של ארגון ומבנה של צבאות ועוצבות.

חייבים אנו להעיף מבטנו סביב, ללמוד ולפתח מחשבתנו ודרך פעולתנו.

נוסף על מכלול הספרות הלועזית, כתבי העת והתקופונים המגיעים אלינו מכל קצוות תבל, מקיימים אנו את בטאוננו אנו — "מערכות". בטאון זה, נוסף על האינפורמציה המרוכזת והממוינת הניתנת בו, הריהו גם במה חופשית להעלאת הגיגיו ורעיונותינו על המתחולל בצה"ל, על צרכינו בלחימה, בהדרכה, בפיתוח ובטיפוח החייל והמפקד. מעתה יגדל "מערכות" ויצרור בתוכו גם את ילקוט התרגומים "צקלון", שיפסיק הופעתו הנפרדת.

חייבים אנו לטפח את הבטאון הזה ואת הקריאה בו. הוחלט, עליכן, להטיל על כל קצין-קבע בחילות-היבשה להימנות על מקבלי "מערכות" וקוראיו. מחיר החתימה הוא סמלי, וינוכה עלידי מת"ש בשני שיעורים שווים.

אין לי ספק כי אַמנם יגיע, "מערכות" לכל קצין בסדיר ובמילואים — וישמש גורם חשוב במכלול הספרות המקצועית ופרסומי ההדרכה השונים.

י. ג. ב. י. ש, אלוף ראש מחלקת-ההדרכה